

לעילוי נשמת
הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

אייר התשפ"ו
מפטיר - יהודה עמיחי (ירמיה טו)
אבות פרק ה'

בס"ד

פרשת בהר בחוקותי

עלון חידושי תורה ופרפראות על פרשת השבוע בענייני דיומא ממפרשי ומדרשי חז"ל
בפרשת בהר 57 פסוקים = דגן . אוכל .

בפרשת בחוקותי 78 פסוקים = לחם . מלח .

בפרשת בהר 24 מצוות , מתוכן 7 מצוות עשה ו-17 מצוות לא תעשה . (ספר החינוך)

בפרשת בחוקותי 12 מצוות , מתוכן 7 מצוות עשה ו-5 מצוות לא תעשה . (ספר החינוך)

וידבר י-הוה אל משה בהר סיני לאמר . (כה א)

שאלה – פרשת אמור הסתיימה בפרשת המקלל אל מחוץ למחנה ויש להבין את עניין סמיכות פרשת המקלל לעניין שמטיטה. **תשובה** – משום ג' דברים. א'. דאמרינן לעיל (כד טו) **וְנָקַב שֵׁם י-הוה מות יומת**. ואמרינן (קידושין עא.) הצנועין מוסרין אותו לתלמידיהם פעם אחת בשמיטה. ב'. לפי שדיבר כאן מפסולי היחוס **והוא בן איש מצרי ואומר** (דמאי פ"ג ד) שלא יתנו את תבואתם אצל תבואת עם הארץ החשוד על השביעית. ג'. שאם תאמר מי לימדו למקלל זה השם, לזה אמר **בהר סיני**. שנקב שם המיוחד וגדף, והוא שם המפרש ששמע מסיני. ד"א לפי שהיה הולך ומספר תחלה ויקרא סדר הקרבנות והלכותיהן, ואח"כ סידר שמירת הטומאות אשר על אהרן ובניו כמו שנאמר (דברים כא ה) **וַעַל פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל רֵיב וְכָל נִגְעַ**, עד שבה לנגעי בתים הנוהגים בארץ. וכתב משה רבינו פרשת שמטיטה וסמכה להו מעניין לעניין. ופרשת מכירה וערכין הנוהגין בארץ, ואע"פ שנאמרו בסיני ראויין ליסמך כאן. (מושב זקנים)

נסמכו גם אלו 'שמטיטה ויובל חרמין ערכין והקדשות' **לתורת כהנים** אע"פ שלא נאמרו באהל מועד, מפני שעד כאן איירי בקרבנות וטומאה וטהרה וכל דברים הנוהגים ושייכים בכהנים, והנה גם שמטיטה ויובל ושנים הכהנים מקדשין אותם, וכן חרמים וערכין והקדשות כולם שייכים בכהנים. (פנח רוז)

מה ענין שמטיטה אצל הר סיני – ע"פ פשוטו יש לבאר שהשי"ת אמר למשה הקדמה למצות שמטיטה, ואמר לישראל ענין הר סיני, שלפי שהיה נמוך שבהרים זכה שניתנה עליו התורה וכביכול ירד עליו השי"ת. והנה מצות השמטיטה היא שיעזוב אדם שדותיו וכרמיו הפקר לכל, הנה היצר הרע יסיתנו היאך יעזוב את שלו הפקר לכל, אבל כשיש בו מדת ענוה ושפלות ידע שאין העולם שלו רק **לי-הנה הארץ ומלואה** (תהלים כד). וז"ש **בהר סיני 'לאמר'**, יאמר להם תחלה ענין הר סיני. (ליקוטי מהרצ"א, אות קסג)

שש שנים תזרע שדה ושש שנים תזמר פרמך ואספת את תבואתה. (כה ג)

שש שנים תזרע ס"ת שמע. בפסוק **שמע ישראל י-הוה א-להינו י-הוה אחד** (דברים ו ד) ששה תיבות, לומר לך כל הזרע ששה ימים **וינח ביום השביעי מעיד** בייחודו של הקב"ה שהוא יחיד וברא כל העולם בששה ימים וינח ביום השביעי, וכל הזרע בשמיטה כאילו כופר בייחודו של עולם. **שבת לי-הנה שש שנים תזרע** כלומר אם תשמור שמיטה כראוי מבשרך המקום שתזרע שדך שש שנים, כלומר שלא תצטרך למכרה, ואם לאו תמסכתן וסופך למכרה מחמת עוני. כמו שאחז"ל (קידושין כ:) **אדם נושא ונותן בפירות שביעית – לסוף מוכר את משקליו, לא הרגיש – לסוף מוכר את שדותיו, לא באת לידו עד שמוכר את ביתו, לא באת לידו עד שמוכר את ברייתו, לא באת לידו עד שמוכר את עצמו**. (רבינו אפרים)

והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך. (כה ד)

שבת הארץ לכם לאכלה ראשי תיבות בגימטריא **שס"ה**, רמז שלא יאכל אדם כל ימות השנה אלא משל שבת כמו שהיה עושה שמאי הזקן. וכן מזון כל השבוע הוא מן שבת, לזה מונין אחד בשבת שני בשבת וכו'. **לאכלה** בגימטריא **מלאך** עם האותיות, רמז שנעשה הישראלי ביום השבת כמלאך הלוכש לבנים, כמו שאמרו (שבת כה:) על רבי יהודה בר אלעאי שהיה לובש סדינים לבנים ודומה כמלאך ה'. **שבת הארץ לכם** בגימטריא זו היא הנפש יתירה (1089 עם הכולל), וזהו **לכם** לא עשה כן לאחרים, **לכם** אותיות מלך, שהוא בשבת כמלך בטל ממלאכה. (שפתי כהן)

תנא: אָמְרוּ עָלָיו עַל שְׁמַאי הַזֶּקֶן, כֹּל יָמָיו הָיָה אוֹכֵל לֶכְבוֹד שֶׁבֶת. מֵצֵא בְּהֶמָה נֶאֱמָר, אוֹמֵר: זֶה לְשֶׁבֶת. מֵצֵא אֶחָד נֶאֱמָר הִימָנָה — מְנִיחַ אֶת הַשְּׂנִיָּה וְאוֹכֵל אֶת הָרִאשׁוֹנָה. (ביצה טז.) עיקר טעם הענין בזה כמ"ש (שמות כ ז) **זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ**. זכרהו - מאחר שבאת להשכיחו שבכל יום מששת ימי השבוע יזכור אותו להכין לו על צד היותר טוב. (חידושי אגדות)

כל ברכאן דלעילא ותתא, ביימא שביעאה תליין ותאנא, אָמַי לא אשְׁתַּכַּח מְנָא בְיוֹמָא שְׁבִיעָא, מְשׁוּם דִּהְוָא יוֹמָא, מְתַבְרַכָּאן מִינְהּ כֹּל שִׁיתָא יוֹמִין עֲלָאין, וְכָל חַד וְחַד יְהִיב מְזוֹנִיָּה לְתַתָּא, כֹּל חַד בְּיוֹמִי, מִהֵיאָה בְּרַכָּה דְּמְתַבְרַכָּאן בְּיוֹמָא שְׁבִיעָא. (זוהר יתרו כו) כל הברכות שלמעלה ומטה תלויות ביום השביעי. ולמדנו, למה לא היה נמצא מן ביום השביעי, משום שמיום ההוא מתברכים כל ששה ימים העליונים, שהם חג"ת נה"י, וכל אחד ואחד נותן מזון למטה כל אחד ביומו, מברכה ההיא שמתברכים ביום השביעי. (הסולם)

וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרוֹר בארץ לכל ישביה ויובל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל אחוזו ואיש אל משפחתו תשבו. (כה ה)

שאלה – מה ביאור המילה דרוֹר בחז"ל.

תשובה – לשון נקי. כמו **מר דרוֹר** (שמות ל כג) כתרגומו מירא דכנא. וכן כאן נקי מבלי שעבוד שיהיו כולם בני חורין. כענין (שמות כא כח) **ובעל השור נקי**. (הרמב"ן) והא"ע פירש - דרוֹר פירושו חופשי, והוא שם עוף שאינו מנגן אלא שהוא ברשות עצמו ולא ברשות אחרים, ואם הוא ברשות אדם אינו אוכל עד שימות. (הרא"ש) כוונת הכתוב שילכו העבדים איש לארצו כדרור לנוד וכציפור לעוף. (אברבנאל) הציפור תקנן גם בבית, ובכ"ז דרכה לנוד ממקום למקום ואינה נשארת בקביעות, והדרור אינה מקבלת מרות ולא תמצא בבית כלל רק בקן, כמ"ש (תהלים פד) **גם צפור מצאה בית ודרור קן לה**, ודרכה לעוף חוץ לבית למרחוק. (מלבי"ם – משלי כו ב.) ובגמרא הובאו דברי רבי יהודה (ר"ה ט:) **שדרור** הוא לשון דירה, והכוונה כאדם שמוכיל סחורה בכל המדינה שהוא ברשות עצמו לדור בכל מקום שירצה ואינו ברשות אחרים, כך מצבו של העבד אחר שיצא לחירות, שאינו ברשות אחרים ויכול לדור היכן שרוצה. (ע"פ רש"י כאן) **א"נ** לתיבת דרוֹר שתי משמעויות האחת דירה והשניה לשון מסחר וסיבוב כי שורש 'דור' משמש בלשון סיבוב ועיגול כמו (ישעיה כב יח) **צִינֹף יִצְנֹף צִנְפָה צִנְפָה דְרוֹר**, שהוא כסוחר העושה מסחר בכל המדינה ודר בכל מקום שירצה. (כתב והקבלה, מלבי"ם). **א"נ** מלשון דירה, ע"ש חזרת הקרקעות לבעליהן, שידורו יושבי הארץ איש בדירתו. (משיבת נפש)

וקראתם דרוֹר בארץ – רמז שלאחר דרוֹר (410) שנה יחרב הבית ויתבטלו יובלות, שמחורבן בית ראשון בטלו מלמנות יובלות. (שפתי כהן)

וכי ימנף אדמה ומטה יד עמך והחזקת בו. (כה ו)

שאלה – מה הטעם שהזכירו חז"ל לת דווקא מצוות צדקה קודם התפילה, ולא מצוה אחרת.

תשובה – **איתא בכתבי האריז"ל** (ליקו"ת פ' ראה) כי המצוה הראשונה שאדם עושה ביום נרשמת במצחו, ואח"כ כשעושה מצוה שניה נבלעת הראשונה ובאה השניה במקומה, משא"כ מצוה הצדקה נשאר רישומה לעולם, וז"ש (תהלים קיב) **וְצִדְקָתָה עֲמִידָה לְעַד**. זה שהזכירו חז"ל לת צדקה קודם התפילה, כהא דרבי אֶלְעָזָר יְהִיב פְּרוּטָה לְעִנִי, וְהָדָר מִצְלִי – אָמֵר, דְּכַתִּיב (תהלים ז:) **אֲנִי בִצְדָקָה אֶחְזָק פְּנִי**. (בב"ב ז:) {דריש **אחזה פניך** על עת התפילה כי האדם צריך לחשוב ולצייר בדעתו שהוא עומד לפני מלך מלכים הקדוש ברוך הוא וכמו שאמרו **דַּע לִפְנֵי מִי אַתָּה עוֹמֵד**. (בן יהוידע שם), שאעשה צדקה מתחילה והדר **אחזה פניך** בתפילה. (רבינו גרשום שם) ולמה דווקא צדקה ולא מצוה אחרת. הענין הוא כשעושה מצוה אחרת, הנה בבואו להתפלל שהיה גם כן מצוות עשה (דברים יא) **וְלַעֲבָדוֹ בְּכָל לַבְבֶּכֶם**, אז נבלעת המצוה הקודמת, ושוב המלאכים אינם מכירים בה ויש בה חשש לאיזה קטרוג, משא"כ מצוות הצדקה שנשארה ברישומה, כל המקטרגים בראותם חותם המצוה אומרים דין הוא בְּרָא דְמִלְכָּא, ומי יוכל לדון. (אגרא דפרקא, אות קנד)

אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מא-להיה וחי אחיד עמך. (כה לו)

ארו"ל (בב"מ עה): מלני רבית יותר ממה שמרוביחים – מפסידים. פרש"י – כדאמר בפירקין (דף עא): מתמוטטין לעולם. ולא עוד אלא שמשימים משה רבינו חכם ותורתו אמת. ואמר: אילו היה יודע משה רבינו שיהיה ריוח בדבר לא היה כותבו. וכן (שם עא): כל מי שיש לו מעות ומלה אותם שלא ברבית, עליו הפתוב אומר **כספו לא נתן בנשך ושחד על נקי לא לקח עשה אלה לא ימוט לעולם**. הא למדת שכל המלנה ברבית נכסיו מתמוטטין. פרש"י – הא אם לקח שוחד ימוט לעולמי עד ולא יהיה לו תקומה.

כתוב (תהלים נה) ואתה א-להים תורגם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, פירשו חז"ל שהפסוק מדבר על מלווים בריבית. **שאלה** – הלא אנו רואים הרבה מלווים בריבית שמאריכים ימים.

תשובה – יבואר ע"פ מאמר חז"ל (שבת פט): לעתיד לבא יאמר לו הקדוש ברוך הוא ליצחק: בניה חטאו לי. אמר לפני: רבוננו של עולם, בני ולא בניה?! בשעה שהקדימו לפניו נעשה? לנשמה קראת להם בני בכור, עשיו בני ולא בניה?! ועוד: כמה חטאו? כמה שונתו של אדם – שבעים שנה. [הסר עשרים ראשונות שאיך מעניש עליהן]. שבדיני שמים אין עונשים אלא מגיל עשרים ומעלה. **פשו להו חמשי** [נשאו להן איפוא חמשים שנה]. **זל עשרין והמשה דלילתא, פשו להו עשרין וחמשה** [הסר עשרים וחמש שנה של לילות נשאו להם עשרים וחמש]. **זל תרתי סרי ופלגא דצלווי ומיכל** [הסר שתיים עשרה וחצי שנים של תפילה ואכילה] ושל בית הכסא – **פשו להו תרתי סרי ופלגא** [נשאו שתיים עשרה וחצי שנים]. **אם אתה סובל את כולם** ויכול לסלוח עוון של שנים אלה – **מוטב, ואם לאו** [לא] – **פלגא** [חצי] **עלי ופלגא** [וחצי] **עליך**. **ואם תמצא לומר כי כולם**, כל שתיים עשרה השנים ומחצה שנותר, **עלי יהיו** – **הא קריבית נפשי קמך** [הרי הקרבת את עצמי לפניך] וראוי שתמחול בזכותי להם. ע"פ דברי הגמרא אין כוונת חז"ל לומר שאותם מלווים בריבית ימותו בקיצור שנים, אלא שיצחק אע"פ אינו יכול להמליך עליהם טובה לפני הקב"ה ולומר לו חצה את ימיהם מחמשים לעשרים וחמש ומעשרים וחמש לשתיים עשרה וחצי, לפי שכל דבריו מבוססים על כך שבשעת השינה אכילה תפילה וכדו' האדם לא מסוגל לחטוא, אך אותם מלווים בריבית בכל רגע ורגע משנות חייהם הם פוגמים בנשמתם בעוון החמור של הלוואה בריבית, ולכן **לא יחצו ימיהם** כשמחשבים את כמות הימים שחטאו ועונשם מרובה מן השמים. (בן יהודה – בב"מ עה):

קשכיר כתושב יהיה עמך עד שנת היכל יעבד עמך. (כה מ)

שאלה – מה ההבדל בין שכיר לבין תושב. ולמה לי תרתייהו.

תשובה – שניהם שכירים, אלא ששכיר הוא שכיר יום ותושב הוא שכיר שנה. וכשם ששכיר יום אי אתה יכול לשעבדו עבודה קשה בעיניו שהרי יחזור בו מיד דפועל חזור בו אפילו בחצי היום, כך תושב לא תעבדו בו עבודת פרך ולא יהא חילוק בינו ובין השכיר. (החזקוני) השכיר נשכר לזמן מועט, אינו עובד אלא את העבודה המיוחדת ששכרוהו לעשותה, והתושב שנשכר לזמן מרובה, עובד כל עבודה שיתן לו אדוניו לעשותה, ועבד עברי הוא ממוצע בין שניהם, שאינו מיוחד לעבודה מיוחדת כמו שכיר, אך גם אינו ברשות רבו לכל העבודות כמו תושב. (הרלב"ג)

את שבתתיו תשמרו ומקדשי תיראו אני י-הוה. (כו ב) פרש"י – נאמן לשלם שכר.

שאלה – אחרי שהזכיר בן שפיר בדין שנת השמיטה, שנת היובל, ודיני אדם שירד מנכסיו, מה הטעם שהסמיך את הציווי על שמירת שבת לפרשה זו. **ועוד** שהרי פסוק זה כבר נאמר למעלה (יט ל) **את שבתתיו תשמרו ומקדשי תיראו אני י-הוה**.

תשובה – נסמך כאן אצל קדושת הארץ, כי בהיות השבת אות פי אני י-הוה מקדשכם, תשמרו גם אתם חקתי שהן בדרך הקדש, וכן **ומקדשי תיראו**, ולא תחלל את הארץ שמקדשי בתוכה. (ביאור י"ש ע"ת). **א"ל**, כנגד הנמכר לעכו"ם הכתוב מדבר שלא יאמר הואיל ורבי עובד עבודה זרה, אף אני כמותו! והואיל ורבי מחלל שבת, אף אני כמותו. (אדרת אליהו). (שלא תמכור עצמך לגוי, שהוא יצוה לך לעשות מלאכה בשבת שתחלל שם שמים שיעשה תועבות וחלול השם, וכן הוא אומר (יהושע לו) ויבוא אל הגוים אשר באו שם ויחללו את שם קדשי כעמך להם עם י-הוה אלה ומארכו יצאו. (בכור שור) **ומקדשי תיראו**, המקומות המקדשים בגלות, והם בתי כנסיות ובתי מדרשות, אף על פי שחורב בית המקדש, כאמרו (יהושע יא: טו) **ואהי להם למקדש מעט**, ואמרו וזכרונם לברכה (מגילה כט). אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. (ספורנו) **א"ל** **ומקדשי תיראו**, שיבא למקדש שלש רגלים, בעבור שאמר **עבדי הם** ואחר והם עבדי יעבדו אותי לבדי ולא אחרים. (א"ע) ונראה שנתפסו להסמיך מצות שבת למצוה שקלפניה, דכתיב **לא תעשו לכם אלילים**, וגו', לומר כשם שעבודה זרה שקולה ככל התורה, גם מצות שבת שקולה ככל התורה כלה. גם עוד יכנו לומר על השמטות, שהם נקראים שבתות, דכתיב (ויקרא כה: ב) **שבת לי-הוה** שמהויר עליהם לשמור. נסמך לאתקנה זו אמרו **ומקדשי תיראו**, על דרך אמרם וזכרונם לברכה (אבות פ"ה) לא נחרב הבית אלא בשביל שלא שמרו מצות שביעית, וכן אמר הכתוב (ויקרא כו: ד) **אז תרצה הארץ את שבתותיה**, והוא עצמו אמרו **את שבתתיו תשמרו ומקדשי תיראו** שלא תסבבו להחריבו כשלא תשמרו מצות השבתות. (אח"ע) **את שבתתיו תשמרו** מוסב על שנות השמיטה. **ומקדשי תיראו** מוסב על שנת היובל, כי כן כתוב על שנת היובל **קדש תהיה לכם** (ויקרא כה יב) (דעת עזרא). אתקש מקדש לשמירת שבת לומר לך מה שמירת שבת לעולם שנאמר (שמות לא) **אות הוא לעלם** אף מורה מקדש לעולם שאף בחורבנו אסור ליכנס בו. (דעת זקנים) **את שבתתיו ראשי תיבות אש**, רמז למה שאמרו חז"ל (שבת קיט): אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת. (שפתי כהן)

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם. (כו ג) **אם בחקתי תלכו ואת ראשי תיבות אבות** שילכו בחוקי האבות. (שפתי כהן) **שאלה** – פרשת בהר מסתיימת בפסוק **את שבתתיו תשמרו**, ויש להבין את עניין סימכות הפרשיות.

תשובה – מובא בגמרא (שבת קיח): כל המשמר שבת פהלקתו נמחלין לו כל עוונותיו. ואיתא בגמרא (תענית ז): אין הגשמים נעצרים אלא אם כן נתחייבו שונאיהן של ישראל כלה. דהיינו כאשר הגשמים אינם יורדים לצורך כפרת עוונות – בצער הזה נמחלים עוונותיהם של ישראל. לפי זה אתי שפיר **את שבתתיו תשמרו** ואז ימחלו עוונותיכם, וכך לא יהיה צורך למנוע את ירידת הגשמים לצורך כפרת עוונותיכם, ולכן **ונתתי גשמיכם בעתם**. (מדרש יהונתן)

ונתתי שלום בארץ ושכנתם ואין מחירד והשפתי חיה רעה מן הארץ ותרב לא תעבר בארצכם. (כו ו) פרש"י – שפא תאמרו: הרי מאכל נהרי משתה, אם אין שלום אין פלוג! תלמוד לומר אחר כל זאת: ונתתי שלום בארץ: מכאן שהשלום שקול כנגד הכל. וכן הוא אומר: **עושה שלום ובורא את הכל**. ובמשנה (עוקצין ג) **לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום**.

שאלה – מדוע חז"ל הגדירו את השלום רק בתור כלי. וכי השלום עצמו אינו ברכה?

תשובה – באמת השלום אינו דבר ממשי, כי אם מנוחה ורגיעה ב'שב ואל תעשה'. רק שבהעדר שלום אין שום מתנה או ברכה בעולם, שהרי המלחמה ומדון משביתים ומשתקים את כל החיים. נמצא שהשלום עצמו אינו ברכה, אלא כלי שמחזיק את כל שאר הברכות, ובלעדיו אין לך הנאה מכל הברכות שבעולם. (פניני הגר"א)

והבאתי עליכם חרב וקמת נקם ברית ונאספתם אל עריכם. (כו כה) פרש"י – ויש נקם שאינו בברית כדרך שאר נקמות, וזהו סמיו עיניו של צדקיהו. (ספרא) **א"ל** נוקמת באותה הנקמה הכתובה בספר הברית כאמרם חז"ל (סנהדרין לו): אף על פי ששפלה סנהדרין, דין ארבע מיתות לא בטלו. (ספורנו) **שאלה** – העונש של צדקיהו כיצד היה מדה כנגד מדה.

תשובה – איתא במדרש (תנחומא ואתחנן) וזה אחד משיבוע שנתנו לאדם הראשון, צדקיהו בעיניו. נעצו בעיניו לונביות של ברזל, ולא נתעוררו עיניו עד שישחט את בניו ואחר כך נתעוררו עיניו, והנה בכל התוכחה מצינו שהחוטא נענש, אבל לא מצינו שאחר נענש כדי שהחוטא יקבל ענישו וזהו נקם שאינו בברית וזה היה מדה כנגד מדה שכתוב בצדקיהו וגם את בריתי הפר ולכן גם העונש היה בברית. (טעמא דקרא)

ונכרת את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אונר והארץ אונר. (כו מב) פרש"י – בהמשך מקומות נכתב מלא, ואלהיהו חסר בתמשה מקומות. יעקב נטל את מלכו של אלהיה ערבון, שיבא ויבשר גאלת בניו.

שאלה – הדבר צריך ביאור דאליהו הנביא זכור לטוב הקב"ה שולחו כדכתיב (מלאכי ג) **הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא** ובוודאי יעשה שליחותו לשם מה הוצרך לקחת משמו ערבון.

תשובה – איתא במדרש (ילקוט ראובני) דאליהו הנביא זכור לטוב מתחילה היה מלאך ובשעה שאמר הקב"ה לאליהו ושאר המלאכים (בראשית א כו) **נעשה אדם** אמר לקב"ה אם לפניך טוב לפני לא כ"ש? אם טוב בעיניך אני ארד ואשמל לפניו וכו' וירד אחר זמן ועשה שיאמינו העולם כי י-הוה הוא הא-להים וכו' ואחר כך העלהו לשמי מרום וא"ל הקב"ה אתה אפטרופוס על בני תמיד. אפשר לומר דיעקב אע"ה ידע כל זה אמר לאליהו הנביא זכור לטוב שיבא לבשר גאולה בניו והקב"ה יעקב אע"ה ואמר **הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא**. **א"ל** כדי שישתדל מה שיוכל לקרב הגאולה כדי שיתפלל על זה, ע"ד מה שאז"ל (ספר שחח לקט) שהוא מקבל איזה עונש כדי שינוח הצדיק בג"ע והן שיהא סניגור וכותב זכויות על ישראל וכל זה מועיל לקרב הגאולה. (חומת אבן)

ונכרת את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אונר והארץ אונר. (כו מב)

שאלה – קשה איך הפסיק בפסוק של נחמה בתוך הקללות, ועדיין לא גמר הקללות שהרי חזור ואומר (כו מג) **והארץ תעזב מהם ותרץ את שבתתיה בהשמה מהם וגו'.**

תשובה – גם פסוק זה הוא מן התוכחה, לפי שאינו דומה רשע בן רשע החוטא לרשע בן צדיק, כי הרשע בן צדיק ענשו מרובה, שראה את אביו מתנהג בחסידות והוא אין מתנהג אבותיו בידיו. וכן אינו דומה מי שהוא דר במקום מכווער למי שהוא דר במקום תורה. על זה אמר אני אוכור לך הדברים האלו לך חובה, שאתה מנהג אברהם יצחק ויעקב. וגם **הארץ אונר**, וכן נחתי לך ארץ ישראל שאניא דאריך **אונר** (בב"ב קנח ב) ועם כל זאת לא הלכת בדרך ישר. (אוצרות השל"ה)

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
התשובות אינם להלכה למעשה, חקרות והארות יתקבלו בברכה
לע"נ הרב חפץ בן אסתר זצ"ל - נלב"ע י"ד אייר התשפ"א
ramnadan018@gmail.com
לקבלת העלון במייל ניתן לפנות לכתובת